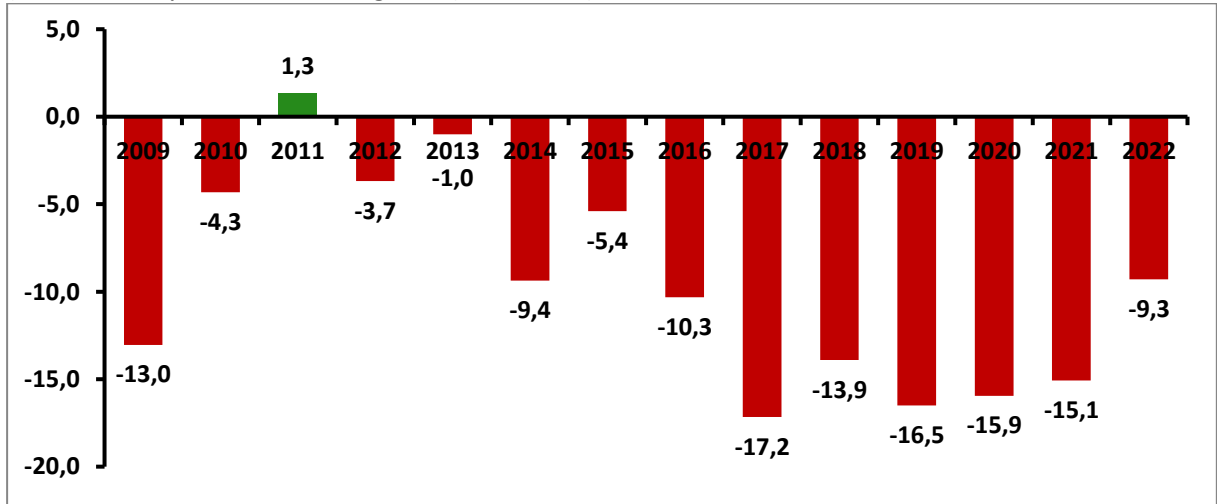

2022 yılı perakendeciler için pandemi sonrası toparlanmanın görüldüğü bir yıl oldu

2015 yılı sonrasında gerileme eğiliminde olan TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE), 2017 yılında en düşük seviyesine ulaşmış, COVID-19 salgını nedeniyle ilgili dönemlerde de düşük negatif değerlerini korumuştur. 2022 yılı genelinde değerlendirildiğinde, TEPE'nin ilk çeyrekte -11,6 puan aldığı, ikinci çeyrekte -18,2 puana kadar gerilediği, ancak üçüncü ve dördüncü çeyrekte toparlanma eğilimi göstererek, sırasıyla -6,1 ve -1,3 puan değerlerine ulaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, TEPE'de Temmuz-Ekim aylarında gözlenen iyileşme eğilimi sonrasında tersine dönmüş ve perakende güveni Aralık ayında geçen aya göre düşüş göstererek 2022 yılını negatif seviyede tamamlamıştır.

TEPE'nin 2022 yılı ortalaması -9,3 puan olurken, bu seviye son altı yılın en yüksek perakende güvenine işaret etmektedir. Alt endeksler detayında değerlendirildiğinde, geçtiğimiz üç ayda işlerin durumu ve önümüzdeki 3 aya ilişkin tedarikçilerden sipariş ve satış beklentilerinin 2021 geneline göre daha olumlu, satış fiyatında artış beklentilerinin ise daha yüksek olduğu görülmektedir. 2021 yılına göre daha olumsuz değerlendirmeler, mevcut stok düzeyi ve önümüzdeki 3 aya ilişkin istihdam ve mağaza sayısı beklentilerine ilişkindir. 2022 yılında seyahat kısıtlamalarının kaldırılmasıyla birlikte Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısının artması ve turizmin canlılığını koruması perakende güvenini olumlu etkilediği, ancak yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış ile oluşan iç talep daralmasının bu olumlu etkiyi sınırlandırdığı düşünülmektedir.

Şekil-1. TEPE yıllık ortalama değerler (2009-2022)¹

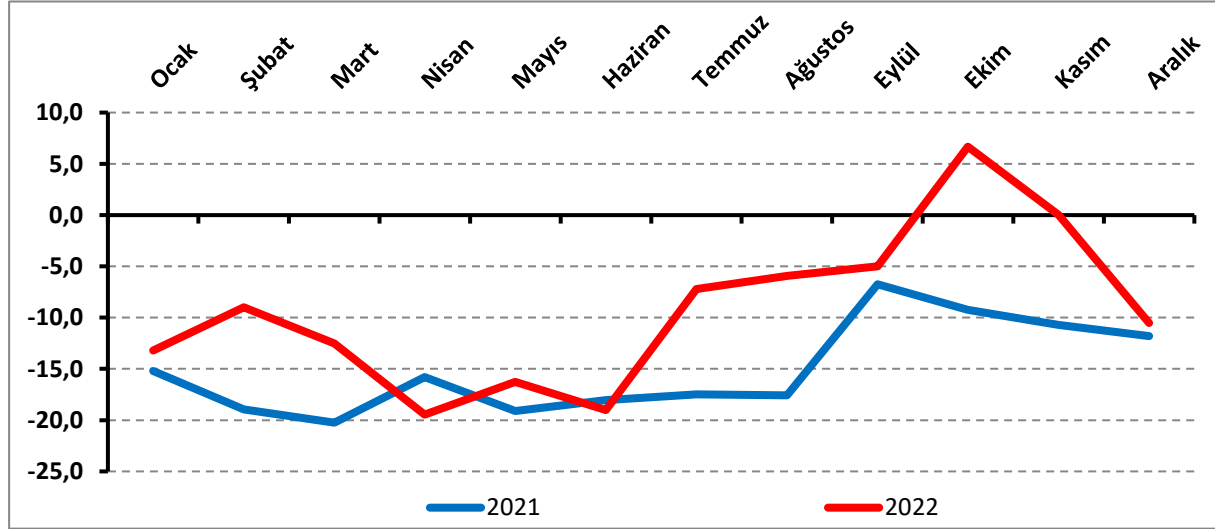
¹ Bültendeki tablolar ve grafikler -aksi belirtilmediği- sürece mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

Perakende güveni yılı negatifte tamamladı

TEPE değerleri aylar itibarıyla incelendiğinde, endeks değerlerinin 2022 yılı Nisan ve Haziran ayları dışında 2021 yılının aynı dönemlerine göre daha yüksek olduğu izlenmektedir. TEPE'nin 2021 yılı ortalaması -15,1 puan iken, 2022 yılı ortalaması -9,3 puandır. Bir önceki yıla kıyasla görülen iyileşmenin, ülkemize gelen yabancı ziyaretçi sayısındaki artıştan kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Ancak yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış ile oluşan iç talep daralmasının bu olumlu toparlanmayı sınırlandırdığı değerlendirilmektedir.

Aralık ayında -10,5 puan değerini alan TEPE, bir önceki aya göre 10,5 puan azalırken, geçen yılın aynı dönemine göre 1,3 puan arttı. TEPE değerinin aylık değişiminde geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu göstergesindeki 40,5 puanlık kötüleşme etkili oldu. Diğer taraftan, mevcut stok düzeyinin normalin altında olduğu yönündeki 8,0 puanlık değişim endekse olumlu yansıdı. Ekim ayında görece olarak iyileşme görülse de devam eden aylardaki düşüşüyle TEPE, 2022 yılını negatif değerle tamamladı.

Şekil-2. Şekil-2. TEPE (Ocak – Aralık; 2021 – 2022)

Tablo-1. TEPE, Aylık Seri

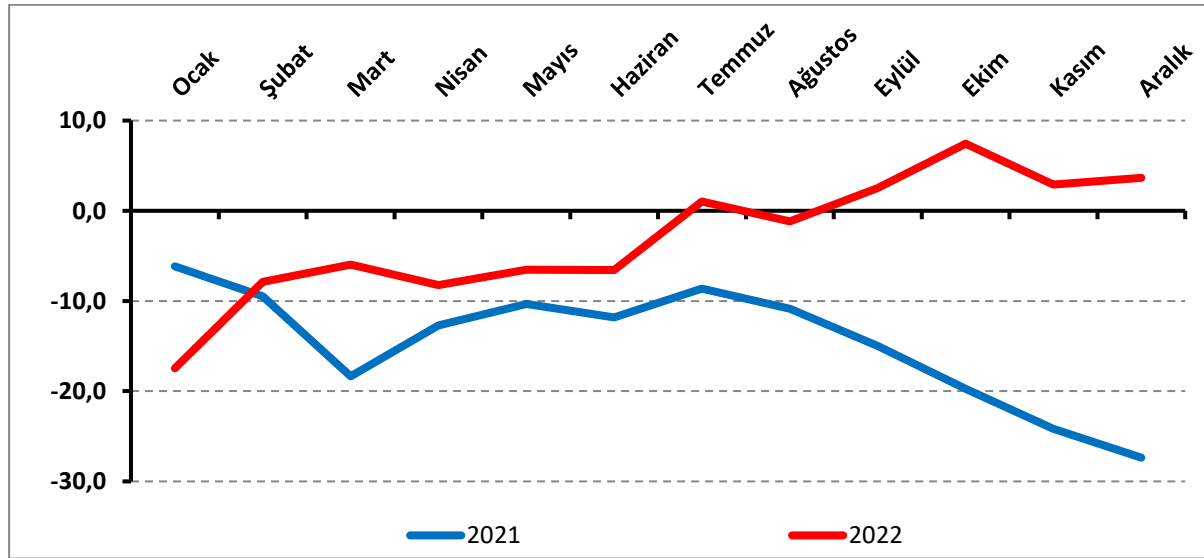
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	-12,2	-16,8	-19,9	-29,6	-17,1	-20,4	-16,7	-15,6	-15,9	-13,5	-11,3	-2,3
2021	-15,2	-19,0	-20,2	-15,8	-19,1	-18,0	-17,5	-17,6	-6,7	-9,2	-10,7	-11,8
2022	-13,2	-9,0	-12,5	-19,5	-16,3	-19,0	-7,2	-5,9	-5,0	6,7	0,0	-10,5

2022 yılında perakendecinin satış beklentisi 2021 yılına göre arttı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklenti değerlerine 2022 ve 2021 yılları itibarıyla bakıldığında, beklentilerin 2022 yılı Ocak ayı dışındaki aylarda 2021'in aynı dönemlerine göre daha yüksek değerler aldığı görülmektedir. Diğer taraftan, önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin 2021 yılı ortalaması 14,5 puan iken 2022 yılı ortalaması -3,0 puan değerini almıştır. Çeyreklik dönemlerde incelendiğinde ise, 2022 yılının dördüncü çeyreğinde 2021 değerinin 28,4 puan üzerinde olduğu görülmektedir. Perakende sektörü için 2022 yılı, beklentilerin genel olarak 2021 yılına göre daha yüksek seyrettiği bir yıl olmuştur.

Aralık 2022'de 3,6 puan değerini alan önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 0,7 puan, bir önceki yılın aynı ayına göre 31,0 puan yükselmiştir. Aralık 2022'de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 6,3'ü önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 16,1'i işlerinde kötüleşme beklediğini belirtmiştir. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise yüzde 77,6'dır. İyileşme beklentileri yabancı müşteriler ve piyasa hareketliliği; kötüleşme beklentileri ise yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış, alım gücünün düşmesi ve talebin daralması ile gerekçelendirilmiştir.

Şekil-3. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi (Ocak – Aralık; 2021 – 2022)

Tablo-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi

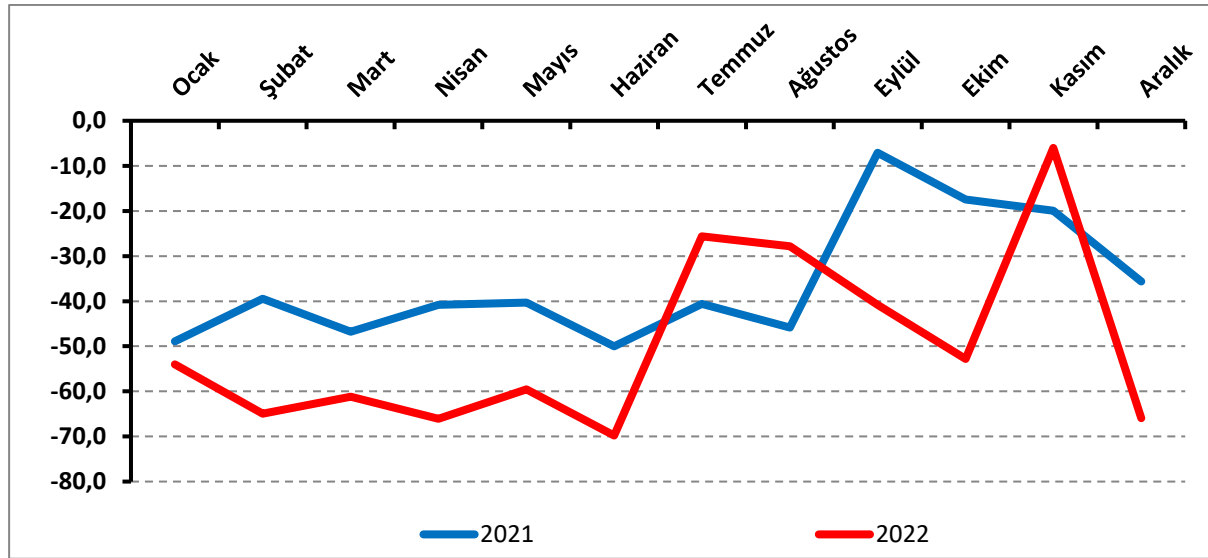
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	-0,6	-11,2	-17,8	-40,8	-8,8	-9,2	-11,1	-11,0	-4,2	-0,8	4,0	2,5
2021	-6,2	-9,5	-18,4	-12,7	-10,3	-11,8	-8,6	-10,9	-15,0	-19,7	-24,2	-27,4
2022	-17,5	-7,9	-6,0	-8,2	-6,5	-6,6	1,0	-1,2	2,5	7,4	2,9	3,6

2022 yılında perakendecilerin iş hacimleri 2021 yılına göre azaldı

İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumuna 2022 ve 2021 yılları itibarıyla bakıldığında, 2022 yılı değerleri Temmuz, Ağustos ve Kasım aylarında 2021'den yüksek değer almış; 2021 yılı ortalaması -36,1 puan iken, 2022 yılı ortalaması -49,6 puan olmuştur. Diğer bir ifadeyle, 2022 yılının iş hacmine yönelik değerlendirmeler 2021 yılından daha olumsuzdur. Çeyreklik dönemler bazında geçen yıla göre işlerin durumu incelendiğinde, ikinci çeyrekte 2022 yılı değeri 2021 yılı değerinin 21,4 puan altındadır.

Aralık 2022'de ise endeks -66,0 puan değerini alarak, Aralık 2021'e göre 30,3 puan, Kasım 2022'ye göre ise 59,9 puan azalmıştır. TEPE anketi katılımcılarının yüzde 5,1'i geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirtirken, işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 72,4'tür. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise yüzde 22,5 olmuştur.

Şekil-4. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu (Ocak – Aralık; 2021 – 2022)

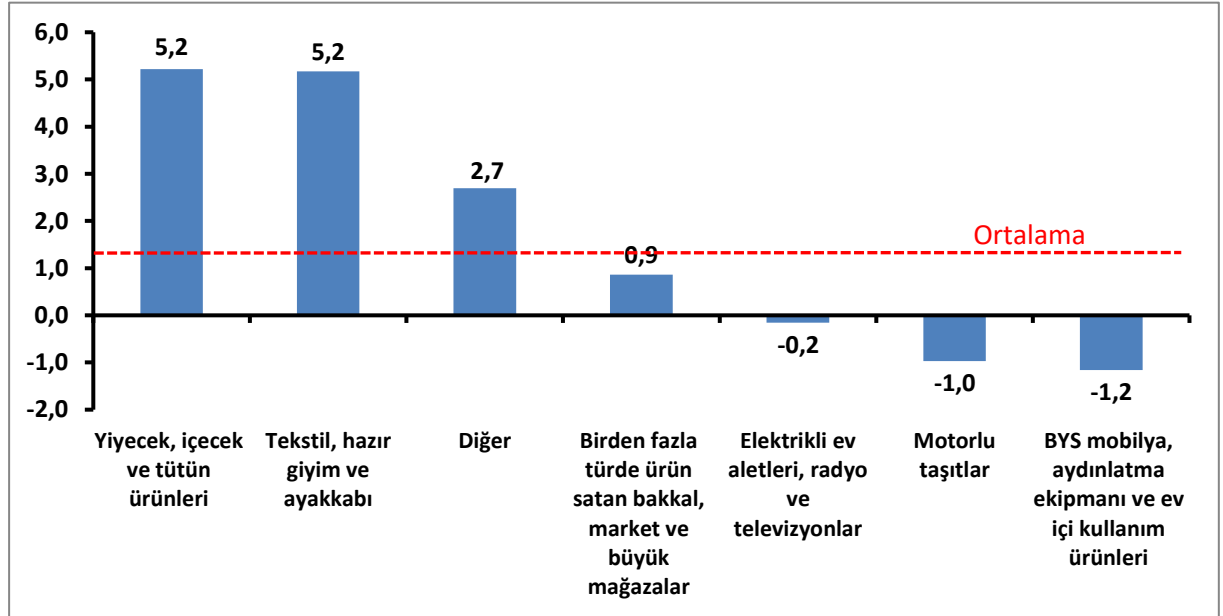
Tablo-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	-40,6	-37,0	-45,4	-61,1	-43,8	-53,8	-38,9	-45,3	-38,8	-37,5	-41,0	-33,7
2021	-48,9	-39,5	-46,8	-40,8	-40,3	-50,0	-40,6	-45,9	-7,1	-17,5	-20,0	-35,6
2022	-54,0	-64,9	-61,2	-66,1	-59,5	-69,8	-25,6	-27,9	-40,8	-52,8	-6,0	-66,0

Perakende güveni en fazla “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektöründe arttı

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında, Aralık 2022’de, geçen yılın aynı dönemine göre “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri”, “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” ve “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)” sektörlerindeki değişim ortalamanın üzerinde gerçekleşirken, “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” , “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar”, “motorlu taşıtlar” ve “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri” sektörleri ise ortalamanın altında değer aldı.

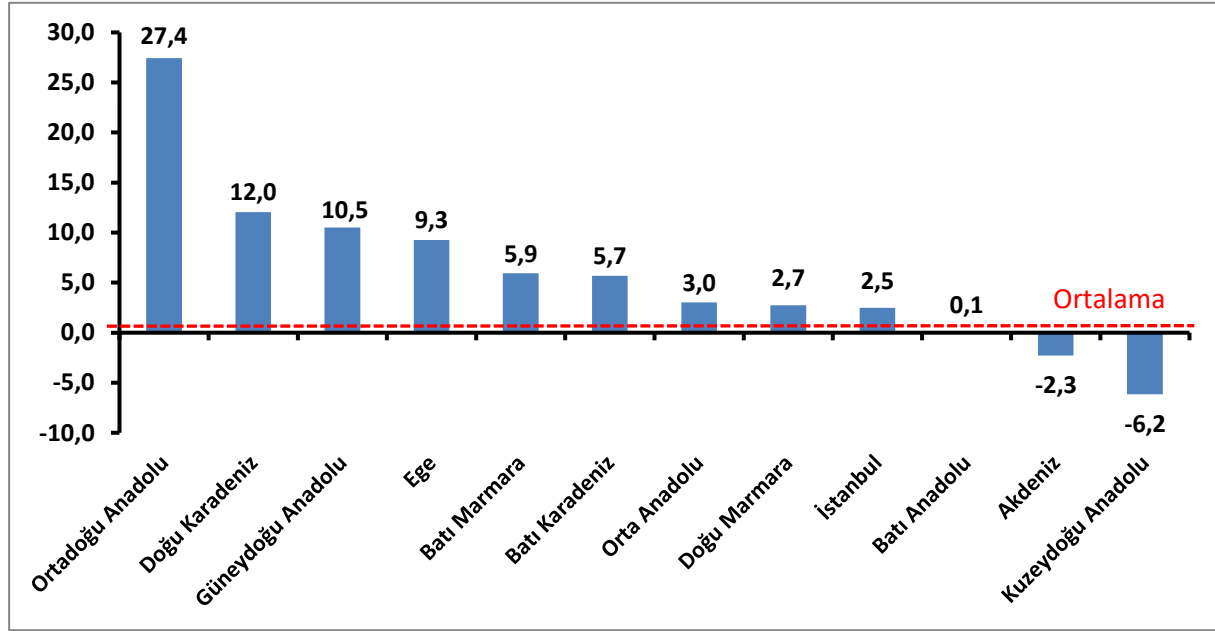
Şekil-4. Alt sektör bazında TEPE’nin Aralık 2022’de geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)

Perakende güveni en çok Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde arttı

Perakende güvenine bölgeler itibarıyla bakıldığında, Aralık 2022'de, Ortadoğu Anadolu, Doğu Karadeniz, Güneydoğu Anadolu, Ege, Batı Marmara, Batı Karadeniz, Orta Anadolu, Doğu Marmara ve İstanbul bölgelerindeki değişim ortalamasının üzerinde gerçekleşirken, Batı Anadolu, Akdeniz ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde ise ortalamasının altında gerçekleşti.

Şekil-5. Bölgeler bazında TEPE'nin Aralık 2022'de geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)*

* Akdeniz, Adana, Antalya, Mersin, Osmaniye; Batı Anadolu, Ankara, Konya; Batı Karadeniz, Kastamonu, Samsun, Tokat, Zonguldak; Batı Marmara, Balıkesir, Tekirdağ; Doğu Karadeniz, Ordu, Trabzon; Doğu Marmara, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Yalova; Ege, Denizli, İzmir, Kütahya, Muğla, Uşak; Güneydoğu Anadolu, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin; Kuzeydoğu Anadolu, Erzurum; Orta Anadolu, Kayseri, Niğde; Ortadoğu Anadolu, Malatya ve Van illerini kapsamaktadır.

Perakendede tedarikçilerden sipariş beklentisi geçen aya kıyasla azalırken, satış beklentisindeki artış sınırlı düzeyde

TEPE anketine soru bazında bakıldığında, Aralık 2022’de, “mevcut stok düzeyi” ve “işlerin geçen yıla göre durumu” dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Aralık 2021’e kıyasla olumlu yönde değişirken, “önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi” ise arttı. Bir önceki aya kıyasla bakıldığında ise “mevcut stok düzeyi” ve “önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi” dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Kasım 2022’ye kıyasla olumsuz yönde değişirken, “önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi” arttı.

Tablo-4. TEPE soru bazında detaylı sonuçlar (puan)

Sorular	Endeks 12/2021	Endeks 11/2022	Endeks 12/2022	Bir önceki aya göre değişim 12/2022	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim 12/2022
Geçtiğimiz üç ayda işlerinizin gelişimi ne yönde oldu?	-48,2	-5,5	-46,0	-40,5	2,2
Mevcut stok düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? ²	40,2	2,7	10,7	8,0	-29,5
Tedarikçilerden siparişlerinizin önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-30,0	-7,4	-26,5	-19,1	3,5
Satışlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-27,4	2,9	3,6	0,7	31,0
İstihdam ettiğiniz personel sayısının önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-6,9	1,4	-5,6	-7,0	1,3
Satış fiyatlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	53,4	79,0	96,8	17,8	43,4
İşleriniz geçen yılın aynı dönemine göre bu yıl nasıl gelişti?	-35,6	-6,0	-66,0	-60,0	-30,4
Mağaza sayınızın gelecek yıl nasıl değişmesini bekliyorsunuz?	-8,7	5,9	-0,2	-6,1	8,5

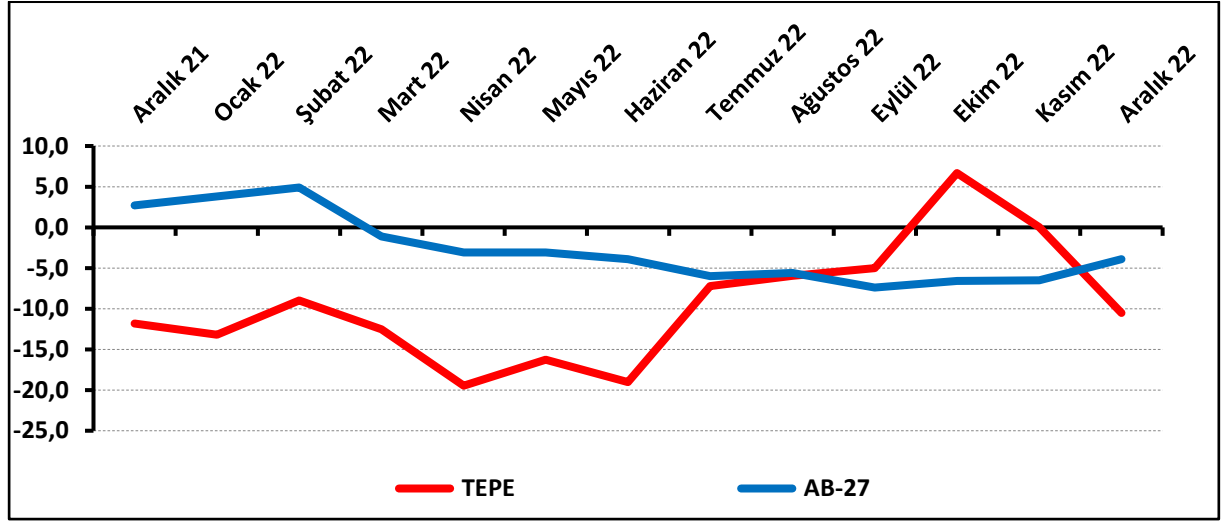
² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.

Tablodaki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

AB'de perakende güveni geçen yıla kıyasla azaldı

Mart 2022'den bu yana olumsuz görünümü gösteren ve negatif değerler alan AB-27 Perakende Güven Endeksi, Aralık 2022'de de -3,9 puan değerini aldı. Değişim, bir önceki aya göre 2,6 puan artış, geçen yılın aynı dönemine göre ise 6,6 puan azalış yönünde oldu. Öte yandan, Kasım 2022'de düşüş eğilimine geçen TEPE, Aralık ayında düşüşünü sürdürdü.

Şekil-6. TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Aralık 2021 – Aralık 2022)

Tablo-5. AB-27

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	2,5	1,9	-6,9	-34,4	-32,8	-19,6	-12,9	-7,9	-4,3	-2,8	-9,7	-8,3
2021	-13,6	-14,5	-8,5	-5,0	-2,0	5,4	6,3	6,4	4,4	4,6	4,8	2,7
2022	3,8	4,9	-1,1	-3,1	-3,1	-3,9	-6,0	-5,6	-7,4	-6,6	-6,5	-3,9

Aralık 2022'de perakende güveni yıllık değişiminde Türkiye, AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde değer aldı

Türkiye ve AB-27 ülkelerinin Perakende Güven Endeksleri değerlendirildiğinde, Aralık ayında geçen yıla göre en fazla artış gösteren ülke Karadağ oldu. Karadağ'ı Slovakya ve Slovenya takip etti. Bölge ortalamalarındaki değişim AB-27'de -6,6 puan, Euro Bölgesi'nde ise -5,3 puan oldu. Bir önceki aya göre gelişmeler değerlendirildiğinde, en yüksek artış Malta'da yaşandı; bölge ortalamaları ise AB-27'de 2,6, Euro Bölgesi'nde 3,0 puan oldu. Türkiye'nin geçen yıla göre perakende güvenindeki değişim AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde, geçen aya göre ise altında olduğu görüldü.

Tablo-6. AB-27 Ülkeleri** ve Türkiye'nin Perakende Güven Endeksi karşılaştırmaları (Aralık 2021 ve Kasım 2022'ye göre)

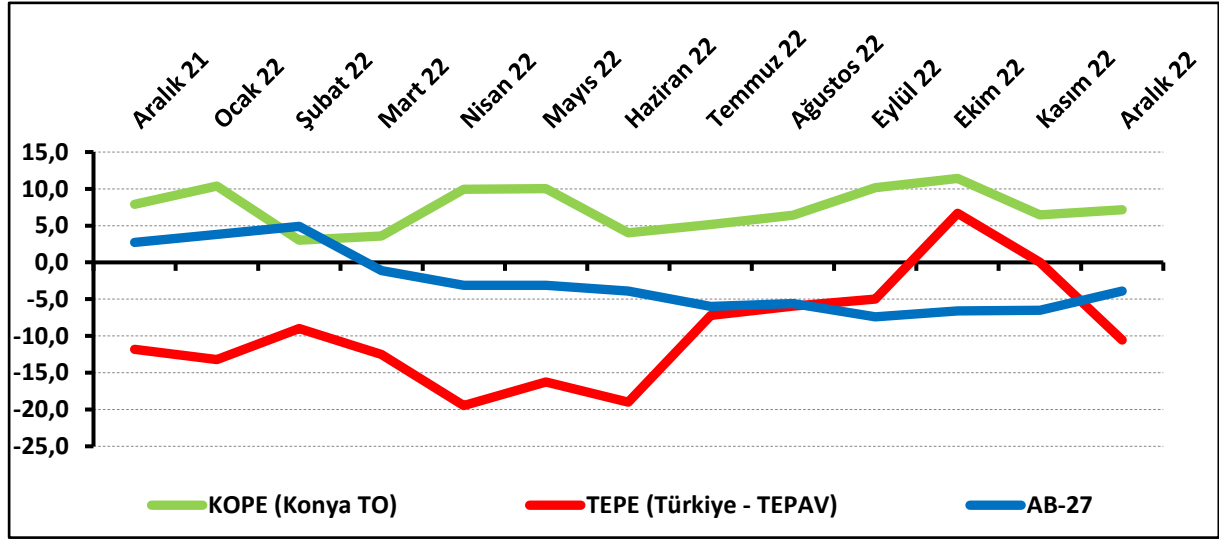
Ülkeler	Aralık 2021'e göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)*	Kasım 2022'ye göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)
Karadağ	15,0	1,5
Slovakya	12,6	3,0
Slovenya	10,2	4,1
Avusturya	10,1	3,6
Letonya	9,0	3,0
Bulgaristan	8,7	1,1
Romanya	6,4	-0,5
İtalya	5,2	-1,0
Türkiye	1,3	-10,6
Hollanda	0,0	-0,2
Makedonya Cumhuriyeti	-1,0	1,2
Portekiz	-2,1	0,0
Polonya	-2,8	0,1
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	-3,1	2,9
Sırbistan	-3,6	-3,0
Fransa	-4,4	-0,2
Arnavutluk	-5,1	2,3
Euro Bölgesi-19	-5,3	3,0
Litvanya	-5,6	4,7
AB-27	-6,6	2,6
Malta	-7,2	37,5
Belçika	-7,3	-2,2
Hırvatistan	-8,2	2,7
İspanya	-9,5	3,5
Macaristan	-9,6	0,4
Almanya	-11,2	6,9
Çek Cumhuriyeti	-11,4	-3,4
Yunanistan	-14,8	-9,4
İrlanda	-19,0	-2,5
Finlandiya	-27,1	-11,7
Estonya	-29,0	0,6
Danimarka	-30,3	2,0
İsveç	-41,2	-1,9

*Sıralama Aralık 2021 değişimine göre yapılmıştır.

Konya'da perakende güveni Türkiye genelinden daha iyi performans sergiledi

TEPAV ve Konya Ticaret Odası (KTO) iş birliğinde hazırlanan Konya Perakende Güven Endeksi (KOPE), Aralık 2022'de geçen yılın aynı dönemine göre 0,8 puan azalış, bir önceki aya göre ise 0,6 puan artışla 7,1 puan değerini aldı. KOPE, Aralık ayında Türkiye genelinden ve AB-27'den daha olumlu bir perakende güvenine işaret etmektedir.

Şekil-7. KOPE, TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Aralık 2021 – Aralık 2022)

Tablo-7. Konya Perakende Güven Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2020	-4,5	-3,4	-21,6	-26,4	-8,4	-5,7	-2,4	-15,9	-15,3	-17,4	-16,0	-17,1
2021	-11,0	-10,7	-8,8	-5,2	-7,8	0,4	5,2	8,9	19,4	10,5	8,5	7,9
2022	10,4	3,0	3,6	9,9	10,0	4,0	5,1	6,4	10,2	11,4	6,5	7,1